

kara berezia da, eta badirudi baietz, euskaraz egiteko gramatikaren beharra badugula). Horrek ez du esan nahi noski linguistikak alderdi gramatikorik ez duenik: euskaraz ari garenez, hizkuntz planifikazioa esate baterako; edo eta, Senez-en gaudenez, itzulpengintza. Baina berez, berriro esango dugu, linguistika, filosofia eta matematika bezalaxe, gizakiaren besterik gabeko jakinminetik sortutako zientzia (edo delakoa) nobleenen artean legoke.

Bukatzeko, egileak dioenez linguistikaren berri jakin nahi dutenentzat (ikasleentzat beraz) da liburua; gure ustez ordea eta esandakoak esanda, garbi ikusiko da batez ere irakasleentzat gertatzen dela guztiz egoki liburu hau: linguistika irakatsi nahi duenari laguntza ezin hobea emango dio.

Koro Navarro

HAENSCH, G. - WOLF, L. - ETTINGER, S. - WERNER, R.: La lexicografía. De la lingüística teórica a la lexicografía práctica. (Bibliografía románica hispánica. III. Manuales, 56). Gredos arg., Madrid, 1982, 20x14, 563 orr., ISBN 84-249-08577-X.

Liburuaren azpitituluak aditzera ematen duenez, hizkuntzalaritza modernoaren eta hiztegiaren arteko lotura nabarmendu nahi dute idazleek. Asmo horixe nabari da, hain zuzen, ez lexikoaren gaia hizkuntzaren teoria orokorraren barruan aztertzen duen lehen kapituluaren bakarrik, eta bai liburuaren egitura osoan eta kapitulu bakoitzean. Lexikografoak, ordea, hiztegi konkretuak eskaini behar ditu, erabiltzailearentzako baliagarritasun praktikoari begiratuz; lanbide horretan hizkuntzalaritza teorikoaren eta lexikologiaren irakatsi guztiak ezin ditu egikaritu, autoreek aitortzen dutenez; baina horrexegatik da, hain zuzen, hainbat baliozkoagoa bi bideen hurbilketa eta bateratzea: lexikologia teorikoarena eta lexicografía praktikokoarena.

Bederatzi kapitulutan dago partiturik liburua. Aurrena, **Léxico y teoría general de lenguaje** (R. Werner): bertan komunikazio-eredu gisa aztertzen da hizkuntza, adieraziaren eta adierazlearen artean dagoen hizkuntz zeinuaren kontzeptua nabarmenduz eta sakonduz. Komunikazio-sistema horretan, hizkuntza bateko gizataldean hitzek eta unitate lexikalek duten balioan oinarritzen da lexikoaren eta lexicografiaren lekua eta mugapena hizkuntzalaritzaren barruan.

Tipología de las obras lexicográficas (G. Haensch) da ondorengo kapitulua. Hiru erizpideren gain sailkatzen ditu autoreak mila motatako hiztegi egingarri edo egindako: erizpide teoriko-linguistikoa, erizpide historikoa eta erizpide praktikoa. Arras interesgarria da kapitulua, kultura modernoan hiztegiak duen garrantziaz eta mundu horren zabalaz eta ugariaz jabetzeko.

Hiztegiaren egiturara eta edukinera sartzen gara ondorengo kapituluetan. **La unidad léxica y el lema** (R. Werner) izenekoak unitate lexikalak muga

tzera iristeko kontzeptu linguistikoak aztertzen ditu: monema, lexema, sinonema, etab., hiztegiatako sarrerak (edo "lemak") zein erizpiderekin eratu daitezkeen erabaki ahal izateko. Hain argia ematen duen arazoak, hiztegiak sarrerak eratzearenak, alegia, korapilo teoriko eta praktikoa ugaritu ditu, hiztegiak argitu eta erabaki beharrekoak.

Lexikoaren sorkuntza da lexikologiaren kapitularik nagusienetakoa. **Formación de palabras y fraseología en la lexicografía** (S. Ettinger) izeneko kapituluak horixe aztertzen du: horren teoriak, hizkuntzalaritzako eskola ezberdinen (transformazionismoaren, estrukturalismoaren, etab.en) arabera; sorkuntzarako bide ezberdinak: eratorpena, konposizioa, aurrizkien bidezkoa, etab. Hemen ez da ikutzen maileguzko lexikoaren eraketaren arazoa; horixe da, hain zuzen, liburuaren hutsunetako bat, gure ustez: aparteko kapitulu bat merezi zukeen seguruenik.

Semantikaren munduan dabil neurri handi batez hiztegia; hau da, hitzen edo unitate lexikalen esanahia edo adiera ezberdinak definitzea da hiztegi askoren helburua. Definizioaren arazoa aztertzen du, beraz, **La definición lexicográfica** (R. Werner) izeneko kapituluak; definizioarekin batera beste bideirik ere badago, ordea, unitate lexikalaren esanahia adierazteko: sinonimoa, beste hizkuntzetako parekidea, deskripzio entziklopedikoa. Gai horren barnean dago, jakina, hitz polisemiko edota homonimoena, hiztezigintzak oso kontutan hartzekoa eta erabakitzekoa.

Eta semantikaren alorrean abiatuz, lexikoaren beraren egiturara sartzen gara: hau da, kontzeptuen arteko eta hitzen arteko lotura, hizkuntzaren (eta hiztegiaren) bidez errealitatea bera egituratzen eta taxutzen denez. Bereziki bizia da arazo hori hiztegi zientifiko-teknikoetan, hiztegi arruntetan baino gehiago hitzen arteko mugaketa kontzeptuala ondo definitzera bait doa horietako *terminologia*. Lexikoaren izaera horrek eragin apartekoa du hiztegia lantzerakoan eta horren makroegitura erabakitzean. **Signo lingüístico y estructuras semánticas** (L. Wolf) izeneko kapituluak guzti hori aztertzen du; bertan lantzen du funtsezko bereizkuntza bat, hiztezigintzak eta bereziki terminologia zientifiko-teknikoak kontutan edukitzeko: hiztegi semasiologiko eta onomasiologikoen artekoa, alegia; hau da, hitzetik edo zeinutik adierazira doazenak, batetik; eta adierazietatik hitzetara doazenak, bestetik.

Hizkuntza sistema izanik ere, zera bizia eta aldakorra da; eta ugaritasun eta aldakortasun hori lexikoan nabari da bereziki. Hizkuntzaren barruko hizkera ezberdinak (dialektoak, soziolektoak, teknolektoak, etab.), lexikoaren maila linguistiko ezberdinak eta maiztasun ezberdinak... guzti horrek garrantzia handia du hiztegiaren asmoa, helburua eta alorra mugatzean. Kontzeptu horiek argitzen saiatzen da **La variación lingüística en lexicografía** (S. Ettinger) kapituluak.

Azkenik kapitulu luzeena hiztezigintza praktikoa dagokio: **Aspectos prácticos de la elaboración de diccionarios** (G. Haensch). 150 bat orrialde lutzetan aztertzen ditu xeheki autoreak honako puntuok: hiztegiak sarreraren hautapena; lexikoaren iturriak eta materialen bilatzea; hiztegiaren egituraketa (makroegitura edo hiztegiaren gorputz osoaren ordena eta mikroegitura edo artikulua bakoitzaren elementuen ordena); artikulua definizio-partearen edukin bereziak (ortografiari, fonetikari, etimologiari, gramatikari, kronologiari, geografiari, hizkuntz mailari, erabiltzen deneko alorrari, etab.) buruzko oharra, unitate lexikalaren definizioa bera, horrek ber baldian duen erabile-

rari buruzko oharrak edo adibideak, horren sinonimoak edo antonimoak). Eta kapituluaren eranskin gisa edo, hiztegi eleaniztunen mila arazo eta buruhauste ezberdin aztertzen ditu.

Liburuaren edukinari dagokionez, zera gaineratu behar da: aurkibide orokor aski xeheaz gain, gaien eta izen propioen aurkibide zabalak ditu. Bestalde, hainbat puntu espezifikori buruz bibliografia berezia eskaintzen dute autoreek orrialdeen oinetan.

Aipaturiko kapituluak autore ezberdinek idatzi dituztelarik, liburuak ez du erabateko batasunik noski, eta pentsakeraz gain, terminologian ere ezberdintasunak ez dira osorik gaudituz; bestalde, zenbait puntutan errepikapenek (kapitulu batean eta bestean) zerbait nahasi eta astundu egiten dute liburuaren irakurketa. Baina funtsean liburuak batasun maila ona lortu duela esan daiteke. Hiztegi gintzan abiatzen denarentzat sarrera bikaina eta mila buruhauste teorikoren argigarri eta praktikoren konpongarri izango da liburua.

Baina horren garrantzia aipatzen eta horren balioa aipatzen ibili beharrean, agian egokiena guk geuk liburua ezagutu eta irakurtzean izan dugun sentimendua adieraztea izango da. Norbaitek, urtetan zehar lexikogintzako eta lexikografiako arazoetan murgildurik dabilenean, eta bereziki autodidakta gisa dabilenean –gauza aski normala, lexikografi eskolarik ez bait dago–, hainbat arazo teoriko, metodologiko eta praktikoko argitu eta konponbideratu behar izan ditu. Arazo horietzek liburu batetan formulaturik eta irtenbideak eskainirik aurkitzen baditu, lau aldetako sentimendua nabari dezake: a) atsegina eta poza, egunero bizi dituen buruhauste eta kezkenzat argitasun berria aurkitu duelako; b) harrotasuna, orain artean bidegalduta ibili ez delako, erabilitako erizpideak eta jokabideak neurri handi batez behintzat buruan sakonki aztertuta eta berretsita ikusten baditu; c) jakin-mina, buruhauste izandako halako galdera jakinei buruz zein argibide ematen duen ezagutzeko; d) lasaitasuna, aurrerabidean lurgain seguruagoan dabilela ikustean.

Horiek guztiak nabari izan ditut nik neuk neure barruan, liburua irakurtzean eta erabiltzean. Izan ere, irakurtzekoa ezezik, eskuliburu eta kontsulta liburu gisa erabiltzekoa du hiztegi gileak liburu hau, uste dudanez: teorikoa izateaz gain praktikoa ere badelako.

Paulo Agirrebaltzategi
UZEIko langilea

REINHOLD FREUDENSTEIN, JURGEN BENEKE and HELMUT PONISCH (eds.): **Language Incorporated: Teaching Foreign Languages in Industry**. Oxford: Pergamon Press, 1981.

Xede berezietarako hizkuntz irakaskuntza (LSP, Language for Special Purposes) eskakizun pedagogiko zehatzak dituen hizkuntz irakaskuntzaren arlo